

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1993/1 (Siyasi Parti İhtar)

Karar Sayısı:1993/1

Karar Günü:14.6.1993

R.G. Tarih-Sayı:17.07.1993-21640

İHTAR İSTEMİNDE BULUNAN : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı.

İHTAR İSTEMİNİN KONUSU : 7.1.1946 gününde, kurulan ve Ankara Asliye 4. Hukuk Mahkemesinin 29.5.1960 günlü, Esas 1960/570, Karar 1960/784 sayılı kararıyla kapatılan ve 3821 sayılı Yasayla yeniden açılan "Demokrat Parti" adının 1834 sayılı Yasa'dan yararlanılarak kurulan ve 16.10.1981 günlü, 2533 sayılı Yasa gereğince feshedilen "Demokrat Parti" tarafından kullanılması nedeniyle bu Partiye 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 104. maddesi uyarınca ihtar verilmesi istemidir.

I- İSTEMİN GEREKÇESİ :

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 5.4.1993 günlü, SP. 47. HZ. 1993/23 sayılı başvuru dilekçesinin açıklama ve sonuç bölümü aynen şöyledir:

"19.6.1992 gün ve 3821 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden sonra;

7.1.1946 günü kurulup, Ankara 4. Asliye Hukuk Hakimliğinin 29.9.1960 gün ve 1960/570 esas, 1960/784 karar sayılı ilamı ile kapatılan Demokrat Parti'nin 29.11.1992 tarihinde,

22.1.1975 günü 23.12.1974 gün ve 1834 sayılı yasa uyarınca kurulup, 16.10.1981 gün ve 2533 sayılı yasa ile kapatılan, Demokrat Parti'nin ise 12.12.1992 tarihinde,

Kongrelerini yaparak aynı adı taşıyan birbirinden farklı iki siyasi partinin yeniden açılıp tüzel kişilik kazandıkları Cumhuriyet Başsavcılığımıza intikal eden belgelerin incelenmesinden anlaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasal Partiler Yasasının 9. maddesindeki düzenlemeden hareketle davalı siyasi partiye, önce 12.1.1993 gün ve 1993/7 sayılı yazı gönderilmiş, 3.2.1993 gün ve sayısız karşılık yazıları dikkate alınarak bu kez 11.2.1993 gün ve 199/7 sayılı yazı ile, aynı adı taşıyan diğer siyasi partiden ayırt edilmelerine olanak verecek biçimde parti adının düzenlemesi ve yazımızın tebliğinden itibaren 30 gün içinde sonucundan bilgi verilmesi istenmiş, istemin öngörülen sürede yerine getirilmemesi halinde bu konuda Anayasa Mahkemesi'ne ihtar davası açılacağı da ifade edilmiştir.

Yazımızın 18.2.1993 günü davalı siyasi partiye tebliğ edilmesine rağmen öngörülen sürede gereğinin yerine getirilmediği saptanmış ve aşağıda açıklanan nedenlerle bu davanın açılması gerekli görülmüştür.

Öncelikle; aynı adı taşıyan iki siyasi partinin aynı dönemde faaliyet göstermelerinin uygulamada doğuracağı sakıncalar üzerinde durulmalıdır.

Siyasi partiler, Anayasa ve yasalara uygun olarak, milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yolu ile tüzük ve programlarında belirtilen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir devlet ve toplum düzeni için ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet

göstermek üzere teşkilatlanan, amaçlarına ulaşmak içinde birbirleri ile yarış içinde olan kuruluşlardır.

Bu siyasi kuruluşların, Anayasa ve yasalara uygun tarzda kurulup teşkilatlanmaları ve faaliyette bulunmalarının denetim ve gözetimi ise, Anayasanın 69. ve Siyasi Partiler Yasasının 9. maddeleri uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığımıza verilmiştir.

Anayasa ve Siyasi Partiler Yasasının Cumhuriyet Başsavcılığımıza yüklediği bu görevin yerine getirilmesi için de Siyasi Partiler Yasasının 10. maddesinde öngörülen parti sicil dosyaları oluşturulmakta ve bu dosyalardaki bilgi ve belgelerden yararlanılmak sureti ile siyasi partilerin ülke genelinde denetim ve gözetimleri sağlanmaktadır.

Sicil dosyalarının oluşturulmaları ve siyasi partilerin denetim ve faaliyetlerinin takibi sırasında aynı adı taşıdıkları için birbirinden ayırt edilemeyen bu iki siyasi parti ile ilgili işlemlerin karıştırılması ve bunun sonucu olarak giderilmesi mümkün olmayan aksaklıkların çıkması, hatta yasal olmayan sonuçların doğması kaçınılmaz olacaktır.

Aynı düşünce ile, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki, Milletvekili ve Mahalli İdareler Seçimi Hakkındaki Yasaların benimsediği ilke ve esasların uygulanması, seçimlerin hatasız yürütülerek sonuçlarının tesbit ve ilanı sırasında meydana gelebilecek karışıklıklar da gözardı edilemez.

İkinci olarak; kapalı iken devamına karar alınan veya siyasi parti siciline kayıtlı bulunan siyasi partinin adı kullanılmak sureti ile bir başka siyasi parti kurulmasına veya devamına karar alınmasına yasal olanak bulunmamasıdır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 3821 sayılı Yasa ile değişik 96. maddesi, "Anayasa Mahkemesince temelli kapatılan veya siyasi parti siciline kayıtlı bulunan siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretleri başka bir siyasi partice kullanılamayacağı gibi, daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait topluma mal olmuş bayrak, amblem ve flamalarda siyasi partilerce kullanılamaz.

Kurulacak siyasi partiler, Anayasa Mahkemesince kapatılan siyasi partilerin devamı olduklarını beyan edemez ve böyle bir iddiada bulunamazlar." hükmünü,

3821 sayılı Yasanın 6. maddesinin birinci fıkrası da,

"Kapatılan siyasi partilerin devamına karar verilmesi durumunda, bu siyasi partilere ait ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretler kullanılarak başka bir siyasi parti kurulamaz..."

hükmünü içermektedir.

7.1.1946 günlü kurulan Demokrat Parti, davalı partiden önce kurulmuş ve 3821 sayılı yasa uyarınca 29.11.1992 günü kongresini yaparak yine davalı partiden önce partinin devamına karar almıştır. 3821 sayılı Yasanın genel esasları ise, Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasi partilerin devamına karar alınması halinde ilk kuruluşlarından itibaren tüzelkişiliklerinin devam edeceği yolundadır. Davalı parti hem ilk kuruluşunu hem de 3821 sayılı yasa uyarınca yeniden açılışını, diğer Demokrat Parti'den sonra yapıp aynı adı almakla, daha önce siyasi parti siciline kayıtlı bulunan aynı zamanda da kapatılmışken devamına karar alınan siyasi partinin adı kullanmakta, dolayısı ile de 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 96. ve 3821 sayılı Yasanın 6. maddesini ihlal etmiş bulunmaktadır.

Sonuç ve İstek :

Açıklanan nedenlerle diğer Demokrat Parti'den ayırt edilmesine olanak sağlayacak biçimde parti adının düzenlenmesi hususunda davalı partiye, Siyasi Partiler Yasasının 104. maddesi uyarınca ihtar kararı verilmesi arz ve talep olunur."

II- ESASIN İNCELENMESİ :

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ihtar istemli dilekçesi ve ekleri ile işin esasına ilişkin rapor okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 19.6.1992 günlü ve 3821 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasında; 2533 sayılı Yasa'ya göre feshedilen siyasi partiler ile Anayasa Mahkemesi dışında başka bir mahkeme ya da kurullarla kapatılan siyasi partilerin, son büyük kongre ve kurultay üyelerinin hayatta kalanlarınca alınacak kararlar aynı ad, rumuz, amblem ve benzeri işaretleri kullanarak yeniden açılacakları öngörülmüştür.

3821 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin birinci fıkrasında ise; kapatılan siyasi partilerin devamına karar verilmesi durumunda bu, siyasi partilerin ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretlerini kullanarak başka bir siyasi parti kurulamayacağı belirtilmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesine göre, bir siyasi partinin bu Yasa'nın Dördüncü Kısmında yer alan maddeler dışında kalan emredici hükümler ile diğer yasaların siyasi partilerle ilgili olarak öngördükleri emredici kurallara aykırılık durumunda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi'nce bu aykırılığın giderilmesi için ihtar kararı verilebilecektir.

B- 3821 sayılı Yasa ile, 16.10.1981 günlü ve 2533 sayılı Yasa'yı yürürlükten kaldırılmakta ve bu yasa gereğince feshedilen siyasi partilerle 1961 Anayasası'nın yürürlüğünden önce Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme ve kurullarla kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına olanak sağlanmaktadır.

3821 sayılı Yasa'nın gerekçesinde bu konuda aynen şöyle denilmektedir:

"Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez temel unsurları olduğundan siyasi partilerin kapatılması ve mal varlıklarının Hazineye devri, ancak siyasi partilerin kendi organları eliyle veya yargı kararı ile olması gerekirken, bu ilkeye uyulmaması hem demokrasinin, hem de hukuk devletinin temel ilkelerinin zedelenmesi sonucunu doğurmuştur.

Ülkemizde hukuk devletini pekiştirmek, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşmesini temin etmek, siyasi partileri anayasanın öngördüğü biçimde demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak demokratik bir zemine oturtmak ve kamu vicdanını rahatlatmak için, kapatılmış siyasal partilerin yeniden açılması ve bunların kendi mal varlıkları ve siyasal gelecekleri ile ilgili olarak kendi kararlarını kendilerinin verebilmesini sağlamak hukuki ve demokratik bir zorunluluktur. Kanun teklifi bu amaçla hazırlanmıştır."

3821 sayılı Yasa, siyasi partilerin yalnız Anayasa Mahkemesi'nce kapatılabileceği hakkındaki Anayasa kuralına işlerlik ve süreklilik kazandırmakta ve Türk siyasi yaşamında yakın geçmişte yaşanan ara rejimler döneminde Anayasa Mahkemesi dışında çeşitli yollarla gerçekleşen siyasi parti kapatmalarının kimi siyasal ve hukuksal sakıncalarını gidermeye çalışmaktadır.

C- 1946 yılında kurulan ve 1950-1960 yılları arasında iktidar partisi olan Demokrat Parti Ankara Asliye 4. Hukuk Mahkemesi'nin 29.9.1960 günlü, Esas 1960/570, Karar 1960/784 sayılı kararı ile kapatılmıştır.

Esas Sayısı:1993/1 (Siyasi Parti İhtar)**Karar Sayısı:1993/1**

3821 sayılı Yasa'nın 2. maddesine göre, mahkemece kapatılan Demokrat Parti, kapatıldığı tarihteki kongre üyelerinin hayatta olanları ile 29.11.1992 tarihinde yaptığı kongre sonucunda yeniden oluşarak ilk kuruluşu ile arasında süreklilik sağlanmış ve yeniden tüzel kişilik kazanmıştır.

23.12.1974 günlü ve 1834 sayılı Yasa'dan yararlanılarak 22.1.1975 gününde kurulup 1981 yılında 2533 sayılı Yasa gereği feshedilen ve 3821 sayılı Yasa'ya göre 12.12.1992 tarihinde kongresini yaparak yeniden kurulan Demokrat Parti ise, 1946 yılında kurulan ve kapatılan Demokrat Parti'nin programını ve siyasal ülküsünü benimsemiş bile olsa o partinin devamı değildir ve ona ait ad ve amblem ile tanıtıcı işaretleri kullanması da 3821 sayılı Yasa'nın çıkarılış amacına ve özüne aykırılık oluşturur.

Bu nedenlerle 3821 sayılı Yasa'nın 1., 2., 4. ve 6. maddeleri gereğince "Demokrat Parti" adı ancak 1946 yılında kurulan ve 29.11.1992 gününde kongresini yaparak yeniden tüzel kişilik kazanan parti tarafından kullanılabilir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemi kabul edilerek 3821 sayılı Yasa'nın 6. maddesine aykırı davranışı nedeniyle 12.12.1992 gününde yeniden kurulan Partiye 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesine göre Demokrat Parti adını kullanamayacağı yolunda ihtarda bulunulması gerekir.

III- SONUÇ :

A- 19.6.1992 günlü, 3821 sayılı Yasa'nın 1., 2., 4. ve 6. maddeleri gereğince "Demokrat Parti" ismi 1946 yılında kurulan ve 1960 yılında mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti tarafından kullanılabileceğinden 1975 yılında kurulup 16.10.1981 günlü, 2533 sayılı Yasayla feshedilen parti tarafından kullanılamayacağı yolunda adı geçen Parti'ye Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesi gereğince İHTARDA BULUNULMASINA, Yekta Güngör ÖZDEN'in "Partilerin tüzüklerinin getirtilerek inceleme yapılması gerekir" yolundaki görüşü, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun "İhtar verilmemesi gerekir" yolundaki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Gereğinin yerine getirilmesi için onanlı karar örneğinin adı geçen Parti'nin genel başkanlığına da tebliğ edilmek üzere, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine, OYBİRLİĞİYLE,

14.6.1993 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	Oğuz AKDOĞANLI	İhsan PEKEL
Üye	Üye	Üye
Ahmet N.SEZER	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Sacit ADALI

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1993/1 (Siyasi Parti İhtar)

Karar Sayısı : 1993/1

Olayda, 1834 sayılı Yasadan yararlanarak kurulan ve 2533 sayılı Yasaya göre feshedilen "Demokrat Parti"nin 12.12.1992 tarihinde; 7.1.1946 günü kurulan ve 1960 yılında mahkeme kararıyla kapatılan "Demokrat Parti"nin 29.11.1992 tarihinde, 3821 sayılı Yasa'dan yararlanarak yeniden tüzelkişilik kazandıkları anlaşılmaktadır. Başsavcılık bu iki partiden 1834 sayılı Yasaya göre kurulan ve 2533 sayılı Yasa uyarınca feshedilen, ancak 3821 sayılı Yasaya göre yeniden oluşan "Demokrat Parti"nin, "Demokrat Parti" adını kullanmasının Siyasi Partiler Yasasının 104. maddesinin uygulanmasını gerektirecek nitelikte Anayasa'ya aykırılık oluşturduğunu ileri sürmektedir.

Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesine göre, bir siyasi partinin bu Yasanın dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümleri dışında kalan emredici hükümleriyle öteki yasaların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle Anayasa Mahkemesine, o parti aleyhine Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurulabilir.

3821 sayılı Yasa, 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Yasaya göre, kapatılmış olan siyasi partiler ile, Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasi partilere yasada belirtilen koşullarla yeniden tüzelkişilik kazanma olanağı vermektedir. Böylece bu Yasa, Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelerce kapatılan partiler yanında, 2533 sayılı Yasaya göre feshedilen partilere de aynı biçimde yeniden oluşma olanağı vermektedir. Bu Yasaya göre siyasi partiler, yeniden kurulmamakta sadece, eski parti tüzelkişiliklerini devam ettirme olanağını kazanmaktadırlar. Söz konusu iki partinin, bu yasadan yararlanarak ilçe seçim kurulu başkanlığına verdikleri son büyük kongre veya kurultay üyesi listesinin kesinleşmesini takiben, ilçe seçim kurulu başkanlığının denetiminde yaptıkları toplantıda Başkanlık Divanının seçilmesiyle tüzelkişilik kazandıklarının ve bu toplantıda partilerinin devamına karar verdiklerinin anlaşılması karşısında "Demokrat Parti" adını devam ettirmelerinde Yasaya aykırı bir durum içinde bulundukları söylenemez. Her ne kadar, 3821 sayılı Yasanın 6. maddesinde "Kapatılan siyasi partilerin devamına karar verilmesi durumunda, bu siyasi partilere ait ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretler kullanılarak başka bir siyasi parti kurulamaz.." denilmekte ise de, bu maddenin konuyla ilgisi yoktur. Çünkü, bu madde, 3821 sayılı Yasaya göre devamına karar verilen partilerden sonra aynı adla yeni bir parti kurulmasına "yasak" getirmektedir. Olayımızda her iki Demokrat Parti için de "kurulma" söz konusu olmadığına, her iki partinin, 3821 sayılı Yasadan yararlanarak tüzelkişiliklerinin devamına karar verildiğine göre bu maddenin olaya uygulanır yani bulunmamaktadır.

Aynı adla, tüzelkişiliklerini devam ettiren iki partinin bulunmasının doğuracağı karışıklığın Yüksek Seçim Kurulunca giderilebileceği kuşkusuzdur.

Esas Sayısı:1993/1 (Siyasi Parti İhtar)

Karar Sayısı:1993/1

Açıklanan nedenlerle 1834 sayılı Yasadan yararlanarak 1975 yılında kurulan "Demokrat Parti"ye ihtar verilmesi gerekeceği yolundaki karara karşıyım.

Üye

Yılmaz
ALİEFENDİOĞLU